

УДК 373.2.011.3-51

Формування у майбутнього фахівця базових якостей особистості

Олена Леонтіївна Кононко

ДОКТОР ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
НІЖИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
ВУЛ. КРОПИВ'ЯНСЬКОГО, 2, М. НІЖИН, ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ, 16600, УКРАЇНА
e-mail: kononko11@ukr.net

У статті обґрунтовано сутність та психолого-педагогічні умови реалізації в процесі підготовки фахівців з дошкільної освіти компетентнісного підходу, формування в них базових якостей особистості як важливої складової професійної компетентності.

Ключові слова: компетентність як інтегральна характеристика особистості, професійна компетентність педагога, базові якості майбутнього фахівця, умови формування базових якостей особистості.

Постановка проблеми. Роль освіти в постіндустріальному світі неухильно зростає, адже завдяки їй уможливується гармонійна адаптація молоді до життєдіяльності в умовах нестабільності, невизначеності перспектив, інтенсифікації життя. Актуалізується проблема модернізації національної системи освіти, надання їй більшої відповідності потребам поступального розвитку суспільства та сучасної студентської молоді. Вихідним виступає положення, згідно з яким в основу організації педагогічного процесу має бути покладена *психологія розвитку особистості*, а центром відліку в осучасненні змісту, форм і методів навчання й виховання майбутнього фахівця – вчення про *цінність і сенс його буття*.

Найважливішою цінністю європейської культури, до якої ми належимо, є самостійність людини, її свідоме ставлення до життя, індивідуальна своєрідність, особистісний спосіб буття, компетентна поведінка в сьогоdnішніх реаліях. Через освіту в молодій людині формується світогляд, система ціннісних ставлень до світу та самої себе, уміння бути домірною своїм потенційним можливостям і вимогам життя, вдосконалюється здатність виявити моральну за змістом та активну за формою позицію «Я-у-Світі».

У своєму біологічному житті юнак (дівчина) функціонує за природною програмою, в соціальному – за виробленими суспільними нормами, стандартами, вимогами. Щоб перетворитися на

ОСОБИСТІТЬ, йому (їй) належить докласти самостійних зусиль для власного зростання, розвитку самості, реалізації своїх сутнісних сил. Формування в юнацькому віці механізмів саморозвитку, здатності активно існувати, набувати все більшої особистісної визначеності, задовольняти свої основні індивідуальні та соціальні потреби – важливе завдання сучасної освіти. Особливого значення в цьому контексті набуває створення сприятливих умов для формування базових якостей особистості майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що вітчизняними та зарубіжними науковцями накопичено значний матеріал з проблеми формування особистості у процесі професійної підготовки, розроблено теоретико-методологічні підходи до виховання студентів у вищій школі. Останні базуються на засадах філософії освіти (В.П. Андрущенко, О.В. Киричук, В.Г. Кремень, В.І. Луговий, О.В. Сухомлинська та ін.); положеннях психології про особистість як систему, що розвивається (К.О. Абульханова-Славська, А.Г. Асмолов, В.А. Петровський, С.Л. Рубінштейн, Т.М. Титаренко та ін.); ідей про суб'єктність як форму самодетермінації особистості (Б.Г. Ананьєв, В.І. Слободчиков, В.О. Татенко, С.П. Тищенко та ін.); тезах про рефлексивні риси самосвідомості як ядро особистості (І.С. Кон, А.І. Силвестру, В.В. Столін); положенні про творчість як показник особистісного зростання (Г.О. Балл, В.О. Моляко, О.В. Морозов, В.В. Рибалка, С.О. Сисоєва, Д.В. Чернилевський та ін.); теорії та практиці особистісно орієнтованої освіти (І.Д. Бех, О.В. Бондаревська, С.І. Подмазін, М.Г. Чобітько, І.С. Якиманська та ін.).

Вітчизняні фахівці з означеної проблеми вказують на значущість таких властивостей та якостей особистості майбутнього професіонала, як *автономна суб'єктна відповідальність* (Т.С. Гурлева); *пізнавальні устремління* (Є.П. Голобородько);

життєві домагання, самоздійснення (Т.М. Титаренко); *психологічна культура* (В.В. Рибалка); *смисложиттєві цінності* (Р.І. Зрайко); *національна самосвідомість* (Т.В. Курята); *саморегуляція* (Г.С. Грибенюк); *гнучкість, комунікабельність, здатність до інноваційної діяльності, мобільність, відповідальність* (Г.В. Куценко); *креативність* (В.С. Виноградова-Бондаренко, Р.О. Пономарьова-Семенова).

Варто підкреслити, що питання актуалізації потенціалу самостійної учбово-пізнавальної діяльності в освітньому процесі вищого навчального закладу з метою виховання майбутнього педагога, формування його професійно значущих якостей залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є аналіз проблеми формування у майбутніх фахівців з дошкільної освіти базових якостей особистості як складової професійної компетентності та визначення психолого-педагогічних умов оптимізації цього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження спирається на доробок вітчизняних та зарубіжних фахівців з проблеми формування особистості майбутнього фахівця, у першу чергу педагогічного профілю. Відправними слугують узагальнення психологів і педагогів, які уможливили визначення концептуальних підходів, основного понятійного апарату, умов оптимізації освітнього процесу.

Як зазначає В.Г. Кремень, цивілізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед освітою, яка відіграє вирішальну роль в становленні кожної особистості. Традиційно навчальний процес вищого освітнього закладу зорієнтований на засвоєння, в кращому випадку творче, певної суми знань. Ця функція залишається однією з важливих, проте не єдиною. Головними завданнями сучасної освіти є навчання молоді *самостійному оволодінню новою інформацією, використанню здобутих знань у своїй практичній діяльності* [5, с. 12–13].

Вказаний вище автор підкреслює, що сучасне суспільство вимагає все глибшого особистісного розвитку майбутнього фахівця. Для того щоб залишатись ефективним в багатоманітному полі спілкування й впливів, він має бути самодостатньою особистістю [5, с. 16]. Продовжуючи думку, В.Г. Кремень зазначає: педагог має перестати жорстко регламентувати й однозначно визначати розвиток і пізнання майбутнього фахівця, допомагаючи йому сконструювати й реалізувати *оптимальний шлях пізнання й розвитку на основі його індивідуальної сутності* [5, с. 19–20].

Методологічною основою особистісно орієнтованої системи освіти, як зазначає О.Є. Остапчук, стає *інноваційність* як принцип педагогіки, що забезпечує умови розвитку особистості майбутнього

фахівця в педагогічному процесі, реалізації його права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, свободу саморозвитку [8, с. 211].

На думку В.І. Євдокимова, професійний розвиток майбутнього педагога є, з одного боку, процесом цілеспрямованого формування особистості, з іншого – процесом розкриття, *самотворення* особистісних професійних якостей, способів діяльності та педагогічної взаємодії [4, с. 279]. Автор виступає прибічником реалізації в освітньому процесі принципу суб'єктності. Він кваліфікує суб'єктність як системну якість студента, який оволодіває різноманітними видами й формами діяльності й соціальних відносин, усвідомлює значущість власної ролі в досягненні успіху [4, с. 283].

Відомий український педагог В.І. Бондар зазначає: спираючись на природний фонд молоді людини, визначаючи її реалістичну індивідуальну мету саморуку, педагог має турбуватися про розвиток таких психологічних і морально-духовних якостей, як *самосвідомість, рефлексія, допитливість, впевненість у собі, винахідливість, уміння співчувати іншим людям* тощо [2, с. 251].

Відповідно до підходу Г.В. Беленької, яка розробила модель формування професійної компетентності вихователів дошкільних закладів в умовах університетської підготовки, важливу роль в ній відіграє здатність майбутнього фахівця до *особистісної самореалізації*, сформованість у нього таких професійно значущих якостей особистості, як *любов до дітей*, поєднана з вимогливістю, *емпатія* та *комунікативні уміння* [1, с. 13].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми розвитку особистості майбутнього професіонала дозволив констатувати:

- існування протиріччя між замовленням суспільства на підготовку фахівця нової формації та традиційною організацією освітнього процесу у вищому навчальному закладі, слабкою її зорієнтованістю на розвиток професійно значущих якостей особистості;
- відсутність єдності поглядів фахівців на трактування поняття «розвинена особистість майбутнього фахівця»;
- недостатню узгодженість досліджень з даної проблеми з визначеними у Національній рамці кваліфікації України пріоритетними властивостями та якостями особистості;
- переважання досліджень окремих якостей особистості майбутнього фахівця над реалізацією комплексного підходу до проблеми.

Оскільки Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті проголошено пріоритет особистісно орієнтованої моделі, проблема розвитку молоді людини як *суб'єкта власного життя* набуває особливого звучання, вимагає поси-

лення уваги освітян до формування *компетентності*, зокрема такої її компоненти, як *базові якості особистості*. Відповідно до Національної рамки кваліфікації України в дослідженні йдеться, в першу чергу, про такі властивості та якості особистості майбутнього фахівця, як *поінформованість, розсудливість, умілість* (застосування знань на практиці), *комунікативність, самостійність, відповідальність*. У табл. 1 схарактеризовано зміст кожної якості.

Отже, компетентний спеціаліст не лише володіє необхідними загальними та спеціальними знаннями та уміннями, але й здатністю застосовувати

їх у широкому життєвому контексті, внутрішньо мотивований на високий еталон якості виконання педагогічної роботи, вирізняється базовими якостями особистості, системою ціннісних ставлень до довкілля та самого себе. Оскільки компетентність базується на когнітивному, мотиваційно-ціннісному та вольовому компонентах, важливо приділяти більшу увагу здатності випускника свідомо визначити життєву стратегію, формулювати плани, докласти зусиль для їх реалізації.

Базуючись на доробку провідних фахівців, компетентність можна кваліфікувати як *інтегральну*

Таблиця 1

Характеристика базових якостей майбутнього фахівця з дошкільної освіти

Базові властивості та якості особистості	Характеристика
Поінформованість, розсудливість	Оперативний та адекватний аналіз дійсності, одержання правдивої інформації про неї; ясність, критичність, глибина, гнучкість, широта, маневреність мислення; намагання активно здобувати нову інформацію; оволодіння цілісними структурованими знаннями; розуміння основних зв'язків та взаємозалежностей; здатність порівнювати, аналізувати, узагальнювати, класифікувати, висувати гіпотези, висловлювати судження, обґрунтовувати їх, логічно міркувати, добирати аргументи, робити правомірні висновки.
Умілість (застосування знань на практиці)	Здатність діяти розумно, вчиняти доцільно, виявляти фаховий підхід; спроможність розв'язувати проблеми, знаходити оптимальне рішення, переносити набутий в ході учіння досвід у широкий життєвий контекст; уміння планувати, організовувати, конструювати, дисциплінувати, коректувати поведінку (власну та інших людей), зважувати свої рішення, апробувати та об'єктивно оцінювати їх ефективність, передбачати ймовірні наслідки; намагання виконати свою роботу якомога краще, прагнення виявити підприємливість.
Комунікативність	Відкритість контактам, здатність спілкуватися та спільно діяти з людьми різного віку, статі, статусу, культури; адекватне реагування на пропозиції інших; вміння домовлятися, узгоджувати дії, відстоювати думку, поступатись в разі необхідності, визнавати чесноти і вади (власні та партнера); здатність працювати в команді, сприймати критику, поради, вказівки, розв'язувати конфлікти у мирний спосіб; вміння чітко та ясно доносити інформацію до інших, вислуховувати їх, ефективно керувати пізнавальним процесом.
Самостійність	Спроможність діяти незалежно від керівництва, допомоги та контролю з боку інших; впевненість в собі, довіра власному досвіду; уміння здійснювати вибір, приймати рішення, надавати перевагу комусь-чому, самовизначатися в незнайомій ситуації; здатність виявляти критичність та самокритичність, чинити опір зовнішнім руйнівним впливам, у соціально прийнятний спосіб самовиражатися; уміння відстоювати істину, власну позицію, несхожу на інші думку; здатність брати на себе ініціативу, пропонувати оригінальні ідеї, діяти креативно; сформованість адекватної самооцінки, педагогічної рефлексії.
Відповідальність	Усвідомлення важливості, значущості, серйозності справи, події, ситуації, певних дій; розуміння обов'язку виконувати об'єктивні вимоги, збалансувати свої права та обов'язки, прийняття необхідності співвідносити свою поведінку з соціально-моральними нормами; ініціювання готовності покласти на себе обов'язок за когось-щось; уміння відповідати перед іншими за результати власних рішень, дій, вчинків, їх наслідків для справи та оточуючих людей.

характеристику майбутнього фахівця, яка виявляється у здатності конструктивно розв'язувати проблеми, адекватно діяти, виявляти гнучкість та мобільність поведінки, орієнтуватися, адаптуватися й конструктивно впливати на довкілля та самого себе, довіряти своєму досвіду та самооцінці, поєднувати соціальні інтереси з особистими, досягати успіху соціально прийнятними способами. Компетентний фахівець вирізняється вмінням з багатьох рішень обирати оптимальне, виявляти критичність щодо неефективних дій, постійно оновлювати та поглиблювати свої знання [6, с. 256].

Мета сучасної професійної освіти полягає не лише в тому, щоб навчити молоду людину повноцінно функціонувати, оснастити певною професійною кваліфікацією, а й у вихованні в неї уміння впоратися з різноманітними, в тому числі незвичними, проблемними, складними життєвими та професійними ситуаціями. Це передбачає необхідність змістити акценти з академічних норм оцінки на оцінювання компетентності випускників, розвитку їх особистості, готовності до життя й роботи у ринкових умовах. Якщо раніше завдання національної системи освіти полягало в підготовці фахівців для стабільного виробництва, то сьогодні на часі гнучкий спеціаліст, здатний продуктивно діяти в *плинних умовах*, обставинах і ситуаціях, які *швидко змінюються* [7, с. 9].

Якщо в ході навчання майбутній педагог одержує готову інформацію, засвоює готові знання, скільки б предметів він не вивчав (навіть людинознавчої спрямованості), скільки б книжок не прочитав, він не зможе стати життєво компетентним, відкрити, виростити, втілити все те, що даровано йому природою. Ніякий, навіть червоний, диплом не допоможе адекватно відповісти на виклики сучасного життя. Компетентність як системна якість набувається не на заняттях, а лише у *широкому життєвому контексті* через проживання подій, долаання перешкод, помилки, їх виправлення, усвідомлення сенсу свого життя.

Свідомість майбутнього фахівця з дошкільної освіти формується в процесі рефлексії прожитого; відносини вдосконалюються у процесі взаємодії з широким людським довкіллям; творчість розвивається в процесі творення, а не відтворення вже існуючого; моральні якості пробуджуються морально організованим життям. Результатом безперервної роботи свідомості є психологічна безпека особистості майбутнього фахівця [3, с. 23].

Готуючи фахівця з дошкільної освіти, доцільно виходити з розуміння, що основними аспектами сучасного освітнього процесу мають виступати:

- його *олюдненість, інтимізація*;
- увага до *індивідуальної історії життя особистості*, її неповторності, своєрідності;

- розвиток в молодій людині *свідомого* ставлення до життя;
- орієнтація на *зону її найближчого розвитку*;
- визнання пріоритету *цінності й смислу* буття, організація процесу повноцінної життєдіяльності на *аксіологічних засадах*;
- реалізація *цілісного, інтегрального підходу* до розвитку особистості в різних сферах життєдіяльності та формах активності;
- створення сприятливих умов для становлення *креативності* як базової якості особистості;
- надання права на *самовизначення*, самостійний вибір, прийняття відповідальних рішень;
- орієнтація на формування *компетентності* як особистісного інтегралу.

Особистісну дисгармонію фахівця з дошкільної освіти засвідчують: постійна незадоволеність собою, песимістичний настрій, байдуже ставлення до життя, внутрішня напруженість, замкненість, наявність проблем у налагодженні контактів з оточуючими. Такий студент неадекватно оцінює себе та інших, в нього не співпадають слова та вчинки, він характеризується егоцентризмом, демонстративною та імпульсивною поведінкою, недовірливістю. Самооцінка такого фахівця занижена, цілком визначається авторитетною думкою інших. Він невпевнений у власних силах, пасує перед труднощами, конфліктує, не здатний постояти за себе, не спроможний довести свою правоту, вирізняється споглядалною позицією.

Оскільки особистість є активним суб'єктом власної життєдіяльності, суб'єктність пов'язана з трьома життєвими опорами: **самосвідомістю** як здатністю сприймати себе збоку, рефлексувати з приводу своїх можливостей; пізнавати самого себе, емоційно-ціннісно ставитися до свого «Я», самостійно регулювати поведінку і діяльність; **самобутністю**, яка засвідчується своєрідністю, оригінальністю, несхожістю на інших, наявністю власного обличчя, здатністю рухатися своїм шляхом, вчиняти по-своєму; **самодіяльністю**, яка фіксується здатністю до ініціації, різного роду нових починань, самостійних дій і рішень, креативністю, раціоналізаторством, висуванням оригінальних ідей.

Психолого-педагогічними умовами оптимізації освітнього процесу, його спрямування на формування у майбутніх фахівців з дошкільної освіти базових якостей особистості як важливої складової професійної компетентності виступають:

- формування панорамної реалістичної картини сучасного світу, розуміння важливості власної світоглядної позиції, свідомого ставлення до життя (власного та оточуючих людей);
- включеність в освітній процес в якості *активних суб'єктів* (надання їм більших ступенів свободи, права на вибір, прийняття самостійних рі-

шень, самовизначення, самопокладання, відповідальності, самоконтролю та саморегуляції);

- вироблення педагогом *оптимістичної гіпотези розвитку* кожного студента, визначення його «зони найближчого розвитку»;
- підтримка педагогом проявів студентами *довіри власним можливостям*, впевненості в собі, вправління в умінні розраховувати на самих себе, покладатися на свій життєвий досвід, допомагати собі в складних життєвих ситуаціях;
- об'єктивація позитивних якостей людей, плекання у студентів *позитивного мислення*;
- плекання інтересу до спілкування, виховання *ідеалів солідарності*;
- формування в студентів навичок *групової, кооперативної діяльності*; уміння працювати в команді, доцільно розподіляти ролі, брати до уваги думки інших, дивитись на проблему з різних точок зору;
- вправління студентів у вмінні самовиражатися в *соціально прийнятний спосіб*, розвиток у них *рефлексії*;
- збагачення *емоційного життя* студентів, виховання в них емоційної сприйнятливості й чуйності, попередження байдужості й емоційної глухоти;
- створення розвивального середовища для розгортання *творчості* студентів, креативності як базової якості;
- навчання умінню складати свій *життєвий проект*, визначати стратегію власного життя, планувати та доцільно організувати його, досягати накреслених цілей у моральний спосіб;
- формування життєвої перспективи через збалансованість уявлень про своє минуле-теперішнє-майбутнє (минуле – джерело досвіду, майбутнє – сфера цілепокладання, теперішнє – єдиний доступний для реальної самореалізації вимір).
- надання *значущості найвищим буттєвим цінностям* (добро, істина, краса), визначення сенсу

свого життя (особистого та професійного).

Розвитку самосвідомості, самобутності й самодіяльності сприятиме активне застосування в підготовці фахівців інтерактивних методів. В ході дискусій, виконання творчих завдань у малій групі, проектної діяльності, тренінгів, ділових та ролевих ігор *створюються реальні можливості* для самовираження кожного, оптимальної об'єктивації власного досвіду, аргументації своєї позиції, її зіставлення з точками зору інших, відчуття атмосфери взаємної поваги, групової підтримки, соціальної відповідальності.

Висновки. До складу базових якостей особистості майбутнього фахівця з дошкільної освіти як важливої складової професійної компетентності входять поінформованість і кмітливість, умілість (застосування знань у реальному житті), комунікативність, самостійність та відповідальність. Ефективність їх формування визначається єдністю зовнішніх (оптимізація змісту, форм і методів освітнього процесу) і внутрішніх детермінант (активізація власних сутнісних сил, потенційних можливостей, суб'єктної діяльності). Показниками сформованості базових якостей особистості як важливої складової компетентності виступають їх гармонійне поєднання між собою, високий ступінь розвитку, стабільність прояву в різних умовах та видах діяльності.

До перспективних напрямів, що вимагають подальшого поглибленого вивчення, можна віднести дослідження віково-статевих модифікацій базових якостей особистості; особливостей їх сформованості в майбутніх фахівців з різних регіонів України; наступності в проявах базових якостей особистості під час навчання студента та його роботи за спеціальністю; розробка психологічного та методичного забезпечення впровадження в освітньо-виховний процес особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Беленька Г. В.** Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» / Г. В. Беленька. – К., 2012. – 38 с.
2. **Бондар В. І.** Психолого-педагогічні чинники формування особистості майбутнього вчителя у педагогічному ВНЗ / В. І. Бондар // Педагогічна і психологічна науки в Україні : збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. – Том 1: Теорія та історія педагогіки. – К. : Педагогічна думка. 2007. – С. 248–259.
3. **Ефимова Н. С.** Основы психологической безопасности : учеб. пособие / Н. С. Ефимова. – М. : ФОРУМ ; ИНФРА-М, 2010. – 192 с.
4. **Євдокимов В. І.** Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя / В. І. Євдокимов // Педагогічна і психологічна науки в Україні : збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. – Том 1: Теорія та історія педагогіки. – К. : Педагогічна думка. 2007. – С. 278–284.
5. **Кремень В. Г.** Якісна освіта і нові вимоги часу / В. Г. Кремень // Педагогічна і психологічна науки в Україні : збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. – Том 1: Теорія та історія педагогіки. – К. : Педагогічна думка. 2007. – С. 3–24.
6. **Равен Джон.** Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Джон Равен ; [пер. с англ.]. – М. : Когито-Центр, 2002. – 396 с.

7. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу : монографія / С. О. Сисоєва. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 324 с.
8. Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти : матеріали методологічного семінару АПН України 16 грудня 2004 року / [за ред. С. Д. Максименка]. – К., 2005. – 715 с.

REFERENCES

1. Belenka G. V. Teoretiko-metodichni zasady formuvannya profesiyanoi kompetentnosti vihovateliv doskilnih navchalnih zakladiv v umovah stupenevoyi pidgotovki [Theoretical and methodological basis for the formation of professional competence of teachers of preschool education in a staged training] : avtoref. dis. ... dokt. ped. nauk : 13.00.08. – K., 2012. – 38 s.
2. Bondar V. I. Psihologo-pedagogichni chinniki formuvannya osobistosti maybutnogo vchitelya u pedagogichnomu VNZ [Psychological and pedagogical factors in the formation of future teachers at the pedagogical university] // Pedagogichna i psihologichna nauki v Ukraini : zbirnik naukovih prats do 15-richchya APN Ukraini u 5 tomah. – Tom 1: Teoriya ta istoriya pedagogiki. – K. : Pedagogichna dumka. 2007. – S. 248–259.
3. Efimova N. S. Osnovy psihologicheskoy bezopasnosti : ucheb.posobie [Fundamentals of psychological safety]. – M. : FORUM ; INFRA-M, 2010. – 192 s.
4. Evdokimov V. I. Osobistisno-profesiyinyy rozvitok maybutnogo vchitelya [Personal and professional development of a future teacher] // Pedagogichna i psihologichna nauki v Ukraini : zbirnik naukovih prats do 15-richchya APN Ukraini u 5 tomah. – Tom 1: Teoriya ta istoriya pedagogiki. – K. : Pedagogichna dumka. 2007. – S. 278–284.
5. Kremen V. G. Yakisna osvita i novi vimogi chasu [Quality education and new requests] // Pedagogichna i psihologichna nauki v Ukraini : zbirnik naukovih prats do 15-richchya APN Ukraini u 5 tomah. – Tom 1: Teoriya ta istoriya pedagogiki. – K. : Pedagogichna dumka. 2007. – S. 3–24.
6. Raven Dzhon. Kompetentnost v sovremennoy obschestve: vviyavlenie, razvitie i realizatsiya [Competence in modern society: the identification, development and implementation] / [per. s angl.]. – M. : Kogito-Tsentr, 2002. – 396 s.
7. Sisoeva S. O. Osvita i osobistist v umovah postindustrialnogo svitu [Education and identity in a post-industrial world] : monografiya. – Hmelnitskiy : HGPA, 2008. – 324 s.
8. Teoretiko-metodologichni problemi rozvitku osobistosti v sistemі neperervnoyi osviti [Theoretical and methodological problems of the individual in the system of continuous education] : materialy metodologichnogo seminaru APN Ukraini 16 grudnya 2004 roku / [za red. S. D. Maksimenka]. – K., 2005. – 715 s.

Building a future professional basic personality traits.

Kononko E. L., Doctor of Science (Psychology), Professor, Head of Department of Preschool Education, Nizhyn State Gogol University, 2 Kropyvnyanskoho St., Nizhyn, Chernihiv region, 16600, Ukraine, e-mail: kononko11@ukr.net.

In this article the essence of psychological and pedagogical conditions of realization of competency approach in the process of training in preschool education has been presented. The formation of their basic personality traits as an important component of professional competence has also been grounded.

There have been developed conceptual approaches to the problem of formation of the qualities of a future specialist in preschool education; analyzed the psychological and pedagogical work orientations, determined the content of the basic quality of a future professional, which according to the National Qualifications Framework of Ukraine allocated awareness and intelligence, the ability to apply their knowledge in the wide life context, communication, independence, and responsibility.

The study ascertained the existence of a significant gap between the theoretical and methodological support of the process of identity formation of future professionals as well as its experimental specificity and technological support. There has been stressed the importance of the educational process in the history of the development of each individual student, his life experiences, values. There has been revealed organizational base, upgraded educational work aimed at developing future specialists in preschool education of basic personality traits as an important and under-studied components of their professional competence.

Keywords: competence as an integral characteristic of an individual, basic professional competence of the teacher, the basic qualities of the future specialist, the terms of the effective formation of the basic qualities of the person.

Кононко Е. Л. Формирование у будущего специалиста базовых качеств личности.

В статье обоснованы сущность и психолого-педагогические условия реализации в процессе подготовки специалистов по дошкольному образованию компетентностного подхода, формирования у них базовых качеств личности как важной составляющей профессиональной компетентности.

Ключевые слова: компетентность как интегральная характеристика личности, профессиональная компетентность педагога, базовые качества будущего специалиста, условия формирования базовых качеств личности.